HACCAC BİN ILÂT (radıyallahü anh)

Resûl-i Ekrem'in Eshâbından mübârek bir zat. İsmi Haccac'dır. Ebû Kilab, Ebû Muhammed ve Ebû Abdillah künyeleri vardır. Hazreti Ömer'in (radıyallahü anh) hilâfetinin başlarında vefât ettiği rivâyet edilir. Haccac bin Ilât in İslâm'a girişi şöyle olmuştur. Haccac bin Ilât, Süleymoğulları kabilesinden bir cemâatle birlikte Mekke'ye doğru yola çıkmışlardı. Kimsesiz, korkunç bir vadide bulunuyorlardı. Bu yüzden yollarına devam edemediler. Arkadaşları ona, emniyetimiz için bir şeyler yap, dediler. Kalktı, dolaşmağa başladı. Hem de, kendi kendine: "Ben ve arkadaşlarım sağ sâlim dönünceye kadar tanrıya sığınırız" diyordu. Derken birisinin "Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin köşe ve bucaklarından geçip gitmeğe gücünüz yetiyorsa, haydi geçip gidiniz. Ancak, Allahü teâlânın ihsân edeceği bir kudretle geçebilirsiniz." (Rahmân-33) dediğini işitti. Haccac Mekke'ye varınca bu durumu, Kureyşlilerin toplandıkları mecliste anlattı. Bunun üzerine, Kureyşliler, "Ey Ilât! Sen de sapıtmışsın. Muhammed (aleyhisselâm) de bu sözlerin kendine Allahü teâlâ tarafından vahyedildiğini söylüyor." dediler. Haccac bin Ilât da onlara "Vallahi hem ben hem de yanımdaki arkadaşlarım bu sözleri birlikte duyduk." cevabını verdi.

Haccac bin Ilât, Peygamberimizin (aleyhisselâm) nerede bulunduğunu sordu. Medine'de olduğunu öğrenince Medine'ye gidip, İslâm'ı kabûl etti. İyi bir müslüman oldu. Haccac'ın müslüman oluşu, Resûlullah'ın Hayberi fethi zamanına rastlar.

Bu sırada Haccac (radıyallahü anh) Resûlullah'ın (aleyhisselâm) huzûrlarına çıkarak "Yâ Resûlallah! Mekke'de bir takım kimselerde mallarım var, izin verirseniz bunları almak istiyorum. Müslüman olduğumu öğrenirlerse bana hiçbir şey vermezler" diye durumunu arz etti. Resûl-i Ekrem efendimiz (aleyhisselâm) ona izin verdi. Haccac (radıyallahü anh) bu arada şunu da sordu: "Yâ Resûlallah, mallarımı onlardan alabilmek için, belki senin hakkında münasip olmayan sözleri söylemem gerekebilir. Bu husûsta ne buyurursunuz?" deyince, Resûlullah (aleyhisselâm) buna da izin verdiler.

Kureyş müşrikleri, Resûlullah'ın, Hayber üzerine yürüdüğü haberini daha önce duymuşlardı. Haccac bin Ilât Mekke'ye gelince, devesinin etrâfını sardılar. Hayber hakkında malûmat alabilmek için hiç beklemeye tahammülleri yoktu. Haydi ne

oldu, bize hemen anlat dediler. Haccac (radıyallahü anh): “Hayberlilerin savaş husûsunda çok mahir olduklarını, müslümanların daha böylesiyle karşılaşmadığını, Hayberlilerin Arab kabilelerinin de yardımıyla onbin kişilik bir ordu topladığını, Muhammed (aleyhisselâm) Eshâbının müthiş bir hezimete uğradığını, Muhammed’in (aleyhisselâm) de esîr edildiğini, Hayberlilerin Muhammed’i (aleyhisselâm) Mekkelilere teslim edeceğini” onlara söyledi. Kureyş müşrikleri bu habere çok sevindiler: Fakat Haccac’ın (radıyallahü anh) müslüman olduğundan haberleri yoktu.

Hazreti Haccac, Mekke müşriklerine aslı olmayan bu parlak müjde haberini verdikten sonra, onların sevinçli ve memnun durumlarını fırsat bildi. Onlara “Mekke’deki alacaklarını toplamak için kendisine yardımcı olmalarını, mağlup olan müslümanların, mallarını, başka tüccârlar gidip satın almadan önce, hemen oraya varıp, kendisi alacağını söyleyerek, onların vasıtasiyle alacaklarını ve orada bulunan mallarını topladı. Mekke’deki zevcesine de aynı şekilde söyleyip, ondan da mallarını aldı.

Müslümanların Hayber’de mağlup olduğu haberi her tarafa yayılmıştı. Bu haber, müşriklerin sevinç çığlıklarına vesîle olurken, bu durumdan haberi olmayan müslümanlar da derin bir hüzün içerisinde boğuluyordu. Bu sırada daha Medine’ye hicret etmemiş bulunan Peygamberimizin (aleyhisselâm) amcası Hazreti Abbas sanki kalbinden vurulmuştu. Ancak bu üzüntüsünü belli etmemeğe çalışıyordu. Hazreti Abbas kölesi Ebû Zübeyde’yi çağırıp, Haccac’ı bulup, ona: “Allah aşkına, doğru söyle. Bu haberin aslı var mıdır? Senin bu haberin, Allahü teâlâ’nın Resûlullah’a (aleyhisselâm) ve müslümanlara olan va’dine uymuyor” dedi.

Haccac (radıyallahü anh) Ebû Zübeyde’den gizlice Hazreti Abbas’la kimsenin olmadığı bir yerde görüşüp, kendisine sevinçli bir haber vereceğini bildirdi. Hazreti Abbas bu haberi alınca çok sevindi. Sanki dünyâlar onun oldu. Elbette, Allahü teâlâ’nın hayır va’dleri bir bir zuhur edecekti. Hazreti Abbas Ebû Zübeyde’yi alnından öptü ve onu âzâd etti. Ayrıca on köle âzâd edeceğini de adadı.

Hazreti Abbas ile Haccac nihâyet tenha bir yerde buluştular. Haccac (radıyallahü anh) Hazreti Abbas’a anlatacaklarını üç gün geçmeden kimseye söylememesini sıkıca tenbîh etti. Sonra şöyle konuştu: “Resûlullah (aleyhisselâm) Hayber’i fethetti. Kendisine düşen hisseyi aldı. Sahâbîlere (radıyallahü anh) paylarını dağıttı. Hayber hâkiminin kızı Safiyye’yi âzâd edip, zevce olması ile câriye olarak kalması arasında serbest bırakdı. O da âzâd edilip, zevce olmayı seçti.”

Bir müddet sonra mes’elenin hakîkati anlaşılmış. Mekke müşrikleri aldandıklarını geç fark etmişlerdi. Allahü teâlâ’nın hikmeti ki, müslümanların hüzünleri üzerlerinden kalkmış, aynı üzüntü, bu sefer müşrikleri bir kabus gibi kaplamıştı.

Haccac (radıyallahü anh) çok zengin idi. Servetini Medine’ye getirdikten sonra orada bir ev ve bir mescid yapmıştır. Hazreti Ömer’in hilâfetinin ilk yıllarında vefât etmiştir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-İsâbe, cild-1, sh. 313

2) El-İstiâb, cild-1, sh. 344

3) Üsûd-ül-gâbe, cild-1, sh. 344

4) Sîret-i İbn-i Hişâm, cild-3, sh. 359

5) Müsned-i Ahmed bin Hanbel, cild-6 sh. 138

6) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-4, sh. 270